

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Činnost Policie České republiky při demonstracích

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Autor: Petr Dvořák

Vedoucí práce: JUDr. Ing. Daniel Prouza, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem *Činnost Policie České republiky při demonstracích* jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 8. 2016

.....

Petr Dvořák

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat panu JUDr. Ing. Danielu Prouzovi, Ph.D. za vedení bakalářské práce, cenné rady a konzultace, které mi poskytl.

Činnost Policie České republiky při demonstracích

Abstrakt

Činnost Policie České republiky při zásazích na demonstracích je téma, které se vzhledem k politické situaci a nárůstu různých extrémistických hnutí či organizací dotýká široké veřejnosti. Demonstrace jsou vždy medializovány a činnost specializovaných útvarů Policie České republiky nezůstává bez komentáře veřejnosti. Z důvodu neustálé diskutabilnosti považují toto téma za zajímavé a aktuální pro zpracování bakalářské práce.

Uvedená práce se zaměřuje na vymezení základních pojmů, problematiku Policie České republiky tj. úkoly, povinnosti a oprávnění při zásahu, použití donucovacích prostředků, postupy a taktika pořádkové jednotky. Dále pak na jednotlivé složky Policie České republiky, které zasahují při demonstracích – antikonfliktní tým, specializovaná pořádková jednotka a pořádková jednotka. V neposlední řadě se práce věnuje účastníkům demonstrací, kteří vyznávají určitý druh politického přesvědčení. Pro přehlednost a zajímavost je v práci uvedena využitelnost pořádkové jednotky Jihočeského kraje za období 2010 – I. pololetí 2016, která dokládá, že potřeba pořádkové jednotky se každým rokem zvyšuje.

Zpracovaná práce může být informačním přínosem nejen pro studenty, ale i širokou veřejnost.

Klíčová slova

- demonstrace – policie - pořádková jednotka – oprávnění

Activities of the Police of the Czech Republic during Demonstrations

Abstract

The general public is interested in actions of the Police of the Czech Republic during demonstrations fuelled by the political situation and the rise of various extremist movements. Demonstrations are always covered by the media and people often express their opinion about the operation of specialized units of the Czech Police. Due to the non-ending discussions, I consider this theme to be interesting and topical for its processing in this bachelor thesis.

The thesis defines the basic concepts, the specifics of the Police of the Czech Republic, *i.e.* its tasks, obligations and authorizations to intervene, use coercive means, procedures and tactics to control riots. Furthermore, the work outlines individual units of the Czech Police intervening during the demonstration,s such as the anti-conflict team, the specialized unit for riot control and the unit for reinstatement of order. Last but not least, the thesis focuses on the demonstration participants who profess some kind of political belief. As an example and a fact of interest, the deployment of the riot control unit of the South Bohemian Region in period 2010 – 1st half of 2016 is described, which proves that the need for this riot control unit is increasing steadily.

The information contained in the thesis can be beneficial not only for students, but also for the general public.

Keywords:

- demonstration – police – riot control unit – authorisation

Obsah

1. Vymezení základních pojmů.....	8
1.1 Demonstrace.....	8
1.1.1 Příčiny demonstrací.....	8
1.1.2 Druhy demonstrací.....	9
1.2 Extremismus	10
1.2.1 Pravicový extremismus	10
1.2.2 Levicový extremismus.....	11
2. Policie České republiky	13
2.1 Úkoly Policie České republiky.....	14
2.1.2 Oprávnění a povinnosti Policie České republiky.....	14
2.1.3 Zásady služebního zákroku, úkonu a jiných opatření.....	16
3. Složky Policie České republiky zasahující při demonstracích.....	18
3.1 Antikonfliktní tým.....	18
3.2 Speciální pořádková jednotka.....	20
3.3 Pořádková jednotka.....	22
4. Pořádková jednotka.....	24
4.1 Zákonné normy.....	24
4.2 Družstva pořádkové jednotky.....	24
4.3 Úkoly pořádkové jednotky.....	25
4.4 Výběr policistů pořádkové jednotky	27
4.5 Motivace k výkonu pořádkové jednotky.....	28
4.6 Výcvik a příprava členů pořádkové jednotky.....	29
4.7 Postup Policie České republiky při demonstracích.....	31
4.8 Využitelnost krajské pořádkové jednotky Jihočeského kraje 2010 – I. pol. 2016	32
5. Donucovací prostředky.....	41
5.1 Obecné podmínky použití donucovacího prostředku	41
5.2 Použití zbraně	42
5.3 Povinnosti policisty po použití donucovacího prostředku nebo zbraně	43
5.4 Zvláštní omezení	43
6. Závěr.....	45
7. Seznam literatury.....	46
8. Seznam zkratek.....	51

Úvod

Tématem této bakalářské práce je činnost Policie České republiky při demonstracích. Pro tuto problematiku jsem se rozhodl v období, kdy probíhala série demonstrací na sídlišti Máj v Českých Budějovicích. Vzhledem k současné vyhrocené situaci v České republice je téma zcela aktuální. Je nesporné, že činnost Policie České republiky, jako složky zasahující při demonstracích, působí nejen preventivním, ale i represivním způsobem. Hlavním smyslem Policie České republiky při zásahu je chránit společnost a udržet veřejný pořádek.

V této souvislosti je práce v úvodu věnována upřesnění a vysvětlení pojmů vztahujících se k demonstracím, jejím příčinám a skupinám, které se demonstrací účastní. V práci jsou popsány jednotlivé složky Policie České republiky, které při demonstracích zasahují pod jednotným velením a jsou na situace připraveni z hlediska metodického výcviku a taktiky. Použití donucovacích prostředků při střetu s demonstranty závisí na aktuální situaci a oprávnění, které jsou policistům poskytnuty. Pro přehlednost a zajímavost je v práci uvedena využitelnost pořádkové jednotky Jihočeského kraje za období 2010 – I. pololetí 2016, která dokládá, že využití pořádkové jednotky má vzrůstající tendenci, která se odráží vlivem politické situace v České republice.

Touto prací bych rád upozornil na závažnost této problematiky z hlediska nepřipravenosti jednotlivých pořádkových jednotek na tyto situace a zároveň poskytl čtenáři ucelený přehled o této problematice.

1. Vymezení základních pojmů

Základní pojmy související s činností Policie České republiky a demonstrací patří do běžné, námi zcela známé a automaticky používané slovní zásoby. V této kapitole bude věnována pozornost dvěma stěžejním pojmům, a to demonstrace a Policie České republiky.

1.1 Demonstrace

Pojem demonstrace vychází z latinského jazyka a znamená upozornit, zdůraznit. V souvislosti s hromadnými a masovými akcemi se tento pojem začal používat v 19. století. Demonstrací rozumíme shromáždění lidí reagujících na nějakou mimořádnou událost nebo vyjádření shodného názoru nebo nesouhlasu. Důvodem demonstrací je především vyjádření odlišného postoje, vyjádření podpory, či úcty a památky při nějakém význačném datu.

Demonstrace se odehrávají na veřejných prostranstvích a mají formu pochodů, nebo shromáždění. Můžeme je rozdělit na násilné a nenásilné. Zároveň může docházet k pokojným demonstracím, které se později změny v násilné střety se svými odpůrci, nebo Policií České republiky. Samozřejmě jsou typy demonstrací, které již od svého počátku mají charakter násilné akce, při kterých dochází k ničení majetku, vozidel, násilnému vynucování požadavků a nejčastějším jevem jsou střety s Policií České republiky a dalšími složkami veřejné správy, či orgány obce (Chmelík, 2000).

1.1.1 Příčiny demonstrací

Mezi příčiny vzniku demonstrací spatřujeme zejména vyjádření odlišného názoru na společenskou věc, nebo události, projevy nespokojenosti, které mají charakter politického, ekonomického, nebo sociálního rázu. Demonstrací se účastní osoby, které cítí potřebu upozornit na nějaký problém a zároveň osoby které jsou jejich odpůrci. Zde pak mohou nastat názorové rozpory, které většinou vyeskalují do násilných střetů (Fejtek, 2015).

1.1.2 Druhy demonstrací

Blokáda – jedná se o blokádu určitého místa demonstranty, kde probíhá vyslovování požadavků či ultimát. Jedná se většinou o nátlakové akce, které zpravidla zkončí rozpuštěním ze strany úředníků veřejné správy.

Obsazení – obsazení nějakého místa nebo lokality, kde demonstranti žádají o vyslyšení jejich názorů. Jedná se o tichou formu protestu, která končí rozchodem nebo rozpuštěním zúčastněných demonstrantů.

Pochod – pochod lidí po určité trase za určitým účelem z jednoho místa do druhého. Při pochodu se často provolávají hesla a nosí transparenty. Možnost demonstrovat nelze příliš omezovat, ani zakazovat. Podléhá pouze povinností oznámení a dodržování zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím. V případě protizákonnosti, nebo protiústavnosti demonstrace, lze akci rozpustit, zastavit, nebo zakázat. Následně mohou být účastníci zadrženi, zajištěni, či například požádání o podání vysvětlení (Želásko, 2009).

Při demonstracích jsou zpravidla přítomny bezpečnostní složky, které dohlížejí nad zákonným průběhem demonstrace. Dle zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím může příslušný správní orgán demonstraci buď rozpustit, nebo zakázat a následně pak udělit sankce. Průběhy demonstrací, pokud jsou nenásilné a nenarušují veřejný pořádek, neohrožují majetek a životy osob, probíhají bez jakékoliv intervence bezpečnostních složek či složek veřejné správy.

Po splnění svého účelu končí demonstrace bez dopadů a narušení infrastruktury a chodu města. Naopak násilné demonstrace jsou velkým rizikem zejména z důvodu davové psychózy a vědomí anonymity. Zde dochází k masivnímu narušování veřejného pořádku, ničení veřejného a soukromého majetku, napadání osob nebo dokonce policistů. Tyto situace pak vyžadují nasazení Policie České republiky z důvodu znovuoobnovení veřejného pořádku.

1. 2 Extremismus

Pro specifikování extremismu v současné době neexistuje jeho přesně stanovená definice, hranice, či zaměření. V pojmu extremismus lze spatřovat spíše politologický pojem, který zahrnuje nestandardní společenské jevy a jejich nositele. Extremistické postoje, názory a projevy jsou schopné být bezpečnostním rizikem pro stát a společnost, jestliže jednání osob takto zaměřených je způsobilé narušit demokratické principy země, způsobit destabilizaci a odstranit politický a sociální systém. Potlačení demokratických zásad extremistickými názory a projevy by znamenalo nastolení anarchie, autoritářského, nebo totalitního systému (Burdová, 2005).

Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních a zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku (Mareš, 2003).

1.2.1 Pravicový extremismus

V pravicové části extremistických skupin jsou nejčastěji zastoupeni nacionalisté, kteří se snaží prosazovat národní principy před občanskými za v podstatě jakýchkoliv podmínek. Jde zde především o prosazení myšlenek a víry své nadřazenosti vůči méněcenné skupině osob (Dočekalová, 2007).

Cílem pravicového extremismu je vytvoření silného státu, silnou vůdcovskou osobností a rasově čistou společností. „Hodnoty je třeba tvrdě hlídat a narušení nemilosrdně trestat“. Vyznavači kultu pravicového extremismu inklinují buď k německému nacismu, či italskému fašismu. Tato společnost se řídí hesly a kultury nacistických a rasistických hnutí. Prosazují etnickou čistotu a rasovou válku (Mareš et al., 2011).

Stručná charakteristika pravicového extremismu

Pravicový extremismus je v České republice zastoupen neonacistickou scénou. Mezi nejvýznamnější skupiny počítáme organizaci Národní odpor. Vedle neformálních

regionálních skupin a organizací svoji činnost vytváří i skupiny sympatizantů neonacistického hnutí a příznivců pravicového extremismu (Mareš et al., 2011).

Pravicoví extremisté se zpravidla hlásí k subkultuře skinheads a hlásí se k tradicím historického nacismu neboli národnímu socialismu. Čeští nacionalisté se hlásí k prosazování národní identity, prosazování bílé rasy a jí nadřazení nad jinými rasami. Čeští neonacisté mají a zdůrazňují vlastní identitu, přesto spolupracují i s neonacisty z jiných zemí. Neonacisté realizují své aktivity na území České republiky i v zahraničí. Své aktivity zdůrazňují zejména na různých srazech, mítincích, koncertech a pochodech. Řídí se důležitými aktuálními společenskými událostmi a daty, stejně tak i historickými milníky a událostmi (Mareš, 2003).

V současné době již neonacisté ustoupili od násilných akcí a projevů a směřují své úsilí zejména k politickým aktivitám. Jedná se o politické ambice a program, který je směřován k úspěchům ve volbách na všech úrovních. V počátku neonacistická hnutí nebyla ve volbách úspěšná, jelikož byla hnutí roztržštěná a nejednotná. Výsledkem bylo spojení několika registrovaných subjektů, které měly být úspěšné ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Byly zde zastoupeny Národní strana, Národní sjednocení, Dělnická strana, Republikáni Miroslava Sládka a České hnutí za národní jednotu. Uskupení si dalo název Národní pětka a později Národní síly. Vzhledem k vnitřním neshodám tohoto uskupení ukončily spolupráci Dělnická strana a Národní sjednocení. Strany pak pokračovaly samy ve svých politických ambicích (Mareš, 2003).

1.2.2 Levicový extremismus

Levicový extremismus se zpravidla vyznačuje autonomními myšlenkami a hnutími, které spojuje anarchisty a stoupence autonomního neideologického proudu, které odmítají jakýkoliv společenský řád a jeho autority.

Cílem levicového extremismu je odstranit státní zřízení a nastolit bezautoritativní systém. Tento systém je však utopie, jelikož by nebyl schopen hájit občanská práva a svobody a vedl by k destabilizaci společnosti a jejímu rozkladu. Významné místo zde zabírá marxisticko-leninské učení a revoluční ideologie, které vyzývají k diktatuře

proletariátu. Jedná se o systematické uplatňování násilí, jehož cílem je odstranění odpůrců a likvidace opozice (Burdová, 2005).

Stručná charakteristika levicového extremismu

„Příznivci levicového extremismu se pokoušejí o vytvoření společnosti, v níž by panovala naprostá rovnost a mezi jejími členy by byly vzájemné harmonické vztahy založené na principu sounáležitosti, tolerance, dobré vůle a obětavosti. Realizace této představy by vyžadovala zrušení všech doposud existujících států, likvidaci hierarchického uspořádání společnosti. Příslušníci ultralevice předpokládají, že člověk je sám o sobě dobrý, ale že je deformován zkaženou společností. Jednotlivé frakce ultralevicových hnutí se rozcházejí v názoru na uspořádání onoho ideálu a také v představě jeho realizace.“ (Chmelík, 2000, str. 18)

Lze říci, že levicový extremismus je opak pravicového. Stoupenci levicového extremismu jsou anarchisté. Slovo anarchismus je převzato z řeckého „anarchos“ a znamená „bez vládců“. Anarchismus je hnutí, které propaguje naprostou svobodu a uplatňování svobodné vůle. Je zde odmítáno vše, co této svobodě brání.

Pravicoví, i levicoví extremisté často navštěvují akce pořádané druhou stranou a zde dávají najevo svůj nesouhlas s postoji a názory druhé strany. I zde často hrozí otevřené střety a proto je zde nutná přítomnost policie. Na rozdíl od pravicových extremistů je zde patrné vyšší vzdělání a společenský rozhled. I pro levicové skupiny extremistů je výrazným jevem jejich relativní mírumilovnost. Na druhou stranu je zde třeba objektivně uvést, že pokud docházelo k narušení veřejného pořádku, tak tyto pochody a demonstrace se řadily mezi nejděsivější a nejagresivnější. K docílení svých požadavků se snaží zejména pasivními demonstracemi a tzv. „Street party“. Pořádané akce jsou výrazným prostředkem k prezentaci jejich myšlenek (Chmelík, 2000, str. 96).

Shnutí

Příznivci extremismu, ať už pravicového či levicového jsou účastníky demonstrací vyžadující přítomnost policejních složek PČR. Jejich agrese v rámci

demonstrací narůstá a dochází k narušení veřejného pořádku a ohrožení ostatních občanů. Je zapotřebí tyto dvě strany rozdělovat a jednotlivá opatření k demonstracím konzultovat s odborníky na tuto problematiku a tím předcházet nevyžádaným událostem. Z této kapitoly je patrné, že demonstrace s extremisty spolu úzce souvisí a úkolem PČR v současné době je nastavit správný taktický postup v práci s těmito skupinami.

2. Policie České republiky

Význam slova policie pochází z řeckého výrazu "polis", což v následném překladu znamená obec nebo město. Tento výraz však není přesný pro vyjádření samotného pojmu policie. Přesnějším výrazem je řecké slovo "politeiá", který ve významovém překladu znamená státní správa (Macek, 1997). Policie České republiky (dále jen PČR) byla zřízena 21. června 1991 zákonem České národní rady a ustanovena jako ozbrojený bezpečnostní sbor sloužící veřejnosti.

Samotným posláním PČR je ochrana bezpečnosti osob a majetku, ochrana veřejného pořádku a předcházení trestné činnosti. Podléhá svými úkoly trestnímu řádu a dalšími úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti, svěřené jí zákony, přímo aplikovatelnými předpisy Evropské Unie nebo mezinárodními smlouvami. PČR tak vystupuje jako orgán činný v trestním řízení ve smyslu ustanovení §12 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, trestního řádu.

Dále mohou útvary vystupovat v řadě správních řízení. PČR je svěřena správa na úseku zbraní a střeliva, dle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu. Dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, vykonává PČR oprávnění projednávat přestupky v blokovém řízení.

PČR je podřízena ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro výkon policie, především k plnění úkolů a povinností. V čele PČR stojí policejní prezident, který za činnost policie odpovídá ministru vnitra (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

PČR tvoří útvary, mezi které řadíme policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a dále útvary zřízené v rámci krajských ředitelství (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

2.1 Úkoly Policie České republiky

Základním úkolem PČR není zasahovat z moci úřední, ale sloužit veřejnosti. Tento základní princip je zakotven ve veškerém fungování státní moci a veřejné moci a je uveden v čl. 2 odst. Ústavy České republiky, kdy státní moc slouží občanům. Mezi základní oblasti patří ochrana bezpečnosti osob a majetku, péče o veřejný pořádek, předcházení trestné činnosti, trestní řízení. Jak uvádí Mates (2009): *“Bezpečnost a veřejný pořádek tvoří součást tzv. vnitřních věcí a slouží tradičně jako definiční znak pro vymezení postavení, funkcí a činnosti policie, která má společnost chránit. V této souvislosti je pojem bezpečnost používán ve dvojitým smyslu: širším (policii náleží ochrana bezpečnosti státu a jeho institucí, všech osob a veškerého majetku, atd.) a užším (policie chrání bezpečnost i určitých objektů např. vymezeného okruhu osob, silničního provozu, určitých budov). Obsah pojmu bezpečnost zůstává v obou případech stejný, rozdíl je v míře konkretizace, tj. určení šíře chráněných vztahů. Zásahy, které jsou k odvrácení nebezpečí uskutečňovány, musí být přiměřené hrozící škodě, a to jak, pokud jde o použité prostředky, tak časový okamžik a délku jejich použití“.*

2.1.2 Oprávnění a povinnosti Policie České republiky

PČR je ozbrojenou složkou, která má i určitou represivní pravomoc. Pokud to situace vyžaduje, může k zásahu použít fyzická opatření. Podle Jurníkové (2009) lze hovořit o prostředcích výkonu policejní správy, kdy jejich uplatnění musí být v souladu se zákonem, který funguje jako určitý mantinel dodržování určitých právních zásad.

Základní povinnosti policisty jsou stanoveny v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, kdy ze zákona vyplývá, že policista při výkonu služby dodržuje pravidla zvořilosti, dbá cti, vážnosti, důstojnosti osob i své vlastní.

Policista PČR má povinnost při provádění služebního zákroku, pokud to povaha a okolnosti služebního zákroku dovolují, použít odpovídající výzvy, prokázat svou

příslušnost k PČR, poučit dotčenou osobu o úkonech a právních důvodech provedení úkonu. Postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem. Policista musí dbát na to, aby žádné osobě v důsledku jeho postupu nevznikla bezdůvodná újma a zároveň, aby jeho rozhodnutím neprovést úkon nevznikla osobě, jejíž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma (Vařeka, 2009).

Zjistí-li policista ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti v pracovní době, je povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil. Tuto povinnost má i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo majetek, nebo došlo-li k útoku na tyto hodnoty (Vokuš, 2010).

Mezi další povinnosti policisty, které nejsou upraveny zákonem, ale jsou stanoveny Etickým kodexem Policie ČR, je chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti, prosazovat zákonnost, chránit práva a svobody osob, preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji, usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti, nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a profesní výkon, chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentoval PČR svým jednáním, vystupováním i zevnějškem (Etický kodex Policie ČR).

V den nástupu policisty do výkonu služby, policista skládá slib: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život*“ (Vokuš, 2010).

V rámci zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů jsou povinnosti policisty shrnuty v následujících bodech:

Příslušník policie je povinen:

- dodržovat služební kázeň,

- zdržet se jednání, které by vedlo ke střetu zájmů služby s osobními zájmy a mohl by tak ohrozit důvěru v nestranný výkon služby, zejména zneužití ve prospěch vlastní či ve prospěch jiných osob informace, které nabyl v souvislosti s výkonem služby. Zároveň nesmí přijímat v souvislosti s výkonem služby dary popř. jiné výhody,
- zachovat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl prostřednictvím výkonu služby; pokud nebyl této povinnosti zproštěn, nestanoví-li právní předpis jinak,
- prohlubovat svoji odbornost a udržovat fyzickou zdatnost, která je potřeba pro zastávané služební místo a zároveň se pravidelně podrobovat jejímu ověřování,
- dodržovat pravidla služební zdvořilosti,
- poskytovat osobní údaje nezbytné pro rozhodování ve služebním poměru a pro plnění povinností bezpečnostního sboru podle zvláštních právních předpisů,
- vykonávat službu takovým způsobem, aby nebyla ovlivňována politickým, náboženským či jiným přesvědčením,
- oznamovat nadřízenému závady a nedostatky, které by ohrožovaly nebo ztěžovaly výkon služby a skutečnost, že příslušník byl pravomocně odsouzen pro trestný čin, bez zbytečného odkladu,
- přizpůsobit své chování a jednání v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil pověst bezpečnostního sboru (Zákon č. 361/2003Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů).

2.1.3 Zásady služebního zákroku, úkonu a jiných opatření

Pojem *služební zákrok* naznačuje provedení zásahu, resp. opatření proti určité osobě, která se dopouští protiprávního jednání popř. provedení potřebných opatření proti hrozícímu nebezpečí. Důvodem k provedení služebního zákroku pak bude potřeba ochrany zájmů společnosti, obnovení veřejného pořádku a zajištění bezpečnosti osob a majetku. Pod pojmem *služební úkon* pak rozumíme konkrétní a různorodé druhy činností

policistů, které ve svém souhrnu tvoří náplň jejich pracovní činnosti (Macek, 2003).

Z výše uvedeného textu vyplývá, že mezi základní zásady patří zásada:

- 1) **zákonnosti** – zásah policisty do práv osob na základě zákona,
- 2) **legality** – provedení úkonu v pracovní době i mimo pracovní dobu,
- 3) **oportunity** – policista provede služební úkon či jiné opatření dle svého vnitřního uvážení,
- 4) **přiměřenosti** - povinnost policisty při provádění zákroku nebo úkonu dbát na to, aby osobám nevznikla bezdůvodná újma nebo zásah do jejich práv,
- 5) **rychlosti a rozhodnosti** - zajištění ochrany veřejného pořádku, ochrany života a zdraví a zamezení útěku pachatelů protiprávního jednání,
- 6) **etiky pracovní a mimopracovní činnosti** - povinnost policisty dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní,
- 7) **bdělosti a ostražitosti** - policista při provádění zákroku nebo úkonu má celkový přehled o vzniklé situaci, dodržování zásad taktiky zákroku (Macek, 2003).

Shrnutí

Úkoly PČR jsou v zákoně vymezeny jen rámcově a s ohledem na jejich povahu velmi často neurčitými pojmy. Určit obsah těchto neurčitých pojmů je záležitostí aplikační praxe, v daném případě tedy jednotlivého policisty či zaměstnance policie. Pokud zákon úkoly uvádí, tak výslovně ty, které jsou pro ni typické, charakteristické a tvoří hlavní náplň její činnosti. Ostatní činnost PČR je v zákoně uvedena neurčitými pojmy. Tento stav je výhodný pro flexibilitu policie, např. pro případy, ve kterých je zřejmé, že je nutný zásah úřední moci, ale není jasné, která složka má v daném případě zasáhnout. Z hlediska praxe jsou úkoly PČR vymezeny dobře a není zde de facto možnost zpochybnění úkolů policie.

3. Složky Policie České republiky zasahující při demonstracích

3.1 Antikonfliktní tým

V rámci preventivního působení policie v Německu, v polovině 90. let 20. století, začaly první myšlenky pro vznik antikonfliktního týmu spojeného s Pohotovostním pořádkovým plukem policie Berlín (Koryčanský, 2008). Samotný vznik antikonfliktního týmu nastal až v roce 2005 na základě reakcí na násilnosti, které provázely prvomájové demonstrace v Berlíně (Heinz, 2009).

Na základě zkušeností v Německu přistoupila Česká republika v roce 2006 ke zřízení prvních antikonfliktních týmů v České republice. První antikonfliktní týmy vznikly v Ostravě, Ústí nad Labem a Plzni po zákroku pořádkových jednotek proti účastníkům CzechTeku v roce 2005 (Heinz, 2009).

Podle Koryčanského (2008) byl zásah Policie ČR proti účastníkům CzechTeku v roce 2005 dokladem toho, že policii chyběl určitý článek, který by fungoval jako prostředník pro komunikaci.

„Využívání antikonfliktních týmů při zvládnání akcí za účasti většího počtu osob je v evropských poměrech ojedinělé.“ (Koryčanský 2010a).

Působení antikonfliktních týmů

„Filozofie antikonfliktního týmu spočívá především v uplatňování prevence před represí. Je to jakási 'podaná ruka policie' směrem k veřejnosti.“ (Koryčanský 2008). Podle Ministerstva vnitra (2010) je hlavní náplní působení antikonfliktních týmů se na zmírňování napětí při hromadných akcích a zprostředkování kontaktu mezi pořádkovými jednotkami (těžkooděnci) a účastníky akce.

Jak upozorňuje Heinz (2009), členové antikonfliktních týmů působí podobně jako vyjednaváči. Při pokusech o sebevraždy, únosech nebo jiných násilných trestných činech, není cílem pachatele primárně někomu ublížit, ale dostat se z krizové situace. Většinu těchto situací se vyjednaváčům podaří vyřešit bez násilí. Podobným způsobem fungují i situace s větším množstvím lidí – jen malé procento účastníků veřejných akcí se jich účastní za účelem páchání násilí. Pokud, ale nemají partnera pro komunikaci, může i

malé nedorozumění vyvolat násilnou a davovou reakci. Tady ovšem podobnost mezi členy antikonfliktních týmů a policejními vyjednávači končí. Vyjednávač je nasazen až při eskalaci násilí, zatímco antikonfliktní týmy mají za úkol takovým situacím předcházet.

Policisté, kteří jsou členy antikonfliktního týmu, jsou v první řadě členy policejního sboru, své působení v antikonfliktním týmu mají nad rámec své základní služby (Heinz 2009).

Před začleněním do antikonfliktního týmu musí policista projít vstupními kurzy, školením a několikadenním tréninkem. (Ministerstvo vnitra České republiky 2011a), (Ministerstvo vnitra České republiky 2010).

Členové antikonfliktních týmů nemají uniformy (většinou vystupují v civilu), ale jsou označeni reflexními žlutými vestami a na zádech je umístěno identifikační číslo. Vedle těchto reflexních vest jsou vybaveni pouze radiostanicí Matra smart s VIP příposlechem. V mezních případech u sebe členové antikonfliktního týmu mohou mít zbraň. O tom ale vždy rozhoduje koordinátor týmu po poradě s vedoucím týmu (Koryčanský 2008).

Antikonfliktní týmy působí při nejrůznějších pochodech, demonstracích, politických nebo kulturních akcích a shromážděních, doprovází sportovní fanoušky mimo sportoviště. Podle Koryčanského (2008) je pravděpodobně Česká republika první zemí, kde PČR přistoupila k nasazování antikonfliktních týmů při fotbalových utkáních. Ministerstvo vnitra ČR (2010b) vyzdvihuje tohle specifikum českých antikonfliktních týmů a dodává, že doprovázení fotbalových fanoušku antikonfliktními týmy není omezeno na samotné průvody. Doprovází je i ve vlacích a jiných prostředcích hromadné dopravy, kterými se fanoušci přesunují.

Aby preventivní působení antikonfliktních týmů mělo smysl, jsou vždy nasazovány před pořádkové jednotky PČR (Koryčanský 2008).

„O samotném vyslání antikonfliktního týmu rozhoduje zástupce ředitele správy pro uniformovanou policii na základě žádosti, v době jeho nepřítomnosti rozhoduje o nasazení antikonfliktního týmu zástupce ředitele správy.“ (Koryčanský 2008).

Koryčanský (2008) definuje tři hlavní skupiny lidí, na které antikonfliktní týmy mohou působit. Jedná se o přihlížející, média a účastníky demonstrace.

- **přihlížející** mohou být místní obyvatelé, v jejichž blízkosti se např. demonstrace koná, nebo například lidé, kteří se pouze přišli podívat na to, co se bude dít,
- **média** – s nimi antikonfliktní tým komunikuje za předpokladku, že opatření PČR nejsou zcela pochopitelná pro veřejnost a tak antikonfliktní tým vysvětlí médiím policejní jednání,
- **účastníci demonstrace** – antikonfliktní tým pracuje s účastníky, kteří nejsou rozhodnutí, zda se akce účastní nebo se protiprávního jednání vyvarují.

Jak uvádí Heinz (2009), fenoménem davu jsou jednotlivci nebo skupiny provokatérů, kteří mají vypracovanou taktiku k tomu, aby proti nim pořádkové jednotky policie použily sílu. Následuje lavinový efekt, kvůli kterému i ostatní účastníci (např. demonstrace) podlehnou davové psychóze a uchýlí se k násilí. Úkolem antikonfliktních týmů je tyto lidi monitorovat (mimo jiné) a zabránit jim ve vyvolání násilného konfliktu.

Pravomoci antikonfliktních týmů

„Nástrojem členů AKT je, s výjimkou nutnosti sebeobrany, mluvené slovo. Účastníkům akcí, veřejnosti i médiím vysvětlují smysl a účel policejního opatření, důvody konkrétního postupu policie a aktuální bezpečnostní situaci. Upozorňují osoby dotčené opatřením na zákonné povinnosti policistů v případě spáchání protiprávního jednání. Chtějí tlumit emoce, a tím předcházet agresivnímu jednání“ (Ministerstvo vnitra České republiky 2011).

3.2 Speciální pořádková jednotka

Speciální pořádková jednotka (dále jen SPJ) je určena k ochraně bezpečnosti osob a majetku, ke spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku a k činění opatření k jeho obnově, byl-li porušen. Plní úkoly pod jednotným velením PČR v případech mimořádných událostí, živelných pohrom, katastrof a průmyslových havárií, které svým rozsahem a charakterem vyžadují nasazení specializovaných sil a prostředků. V rámci

těchto situací se SPJ řídí bezpečnostními typovými plány, pokyny krizových štábů nebo zajišťují úkoly pomocí intergovaného záchranného systému. Při zabezpečení akceschopnosti zajišťuje SPJ přímý výkon pořádkové policie (Brožová, 2010).

SPJ vznikla rozkazem Policejního prezidenta 19. května 1995, kdy původní název této jednotky byl „stálá pořádková jednotka“. Zásadními momenty SPJ byly roky 1998 a 2003. V roce 1998 došlo k výraznému navýšení početního stavu a přerozdělení skupin. Následně pak v roce 2003 proběhla reorganizace stálé pořádkové jednotky na speciální pořádkovou jednotku, kdy byla vyčleněna samostatná skupina speciální přípravy (Dalecký et al., 2009).

Vzhledem ke vzrůstajícím nárokům na příslušníky SPJ jsou na výběr vhodných uchazečů kladeny vysoké nároky. Jsou podrobeni lékařské prohlídce, fyzické zdatnosti, psychologickému vyšetření a služební přípravy. V rámci služební přípravy jsou procvičovány modelové situace, střelecké přípravy a nácviky jednotlivých zákroků. Nácvik modelových situací reaguje na aktuální dění ve společnosti. Pomocí výcviků se zvyšuje odborná úroveň příslušníků a pomáhá se sladění postupů operačních družstev např. s vodními stříkači, obrněnými vozidly a služebními koňmi a psy (Brožová, 2010).

Zvláštní skupinu SPJ tvoří dokumentační skupina, která v souladu s platnými interními akty řízení pořizuje obrazový i zvukový záznam z prováděných zákroků. Pořízené záznamy jsou využity v rámci trestního a přestupkového řízení a následně jsou uplatňovány při vyhodnocování služebních zákroků popřípadě modelových situací.

Další zvláštní skupiny tvoří operační středisko a čestná jednotka. Operační středisko funguje jako centrum sběru a distribuce informací o činnosti celé jednotky. Naopak „čestná jednotka“ působí jako důstojná reprezentace, Krajského ředitelství policie hl.m. Prahy, na společenských akcích a na slavnostní přísaze nových pražských policistů (Vařeka, 2009).

3.3 Pořádková jednotka

Pořádková jednotka (dále jen PJ) je základní pilířem PČR. Je zároveň nejpočetnější a nejuniverzálnější. Policisté chrání bezpečnost osob, majetku, veřejný pořádek a dále plní samotné úkoly v trestním, přestupkovém a správním řízení (Vokuš, 2010). Jedná se o úkoly, které jsou plněny každodenně a nepřetržitě na veřejnosti, v bezprostředním kontaktu s občany. Lze o těchto úkolech mluvit jako o zajišťování klidu a pořádku na místech veřejných a přístupných (Macek, Filák, 2002).

Po zrušení Pohotovostního pluku vládou v roce 1990 nebyla na území České republiky zřízena pořádková jednotka, která by byla schopna zasahovat na demonstracích, fotbalových utkáních a obnovovat narušování veřejného pořádku.

Rozkazem Policejního prezidenta č. 41 z roku 1995 byla zřízena stálá pořádková jednotka Policie České republiky správy hl. m. Prahy. Pro potřeby jednotky, bylo z určených krajů vyčleněno 100 policistů. Využitelnost stálé pořádkové jednotky vedla v roce 1998 k navýšení počtu policistů a zřízení pořádkových jednotek v některých krajích (Macek, 2011).

Činnost PJ zajišťují základní organizačně taktické formy činnosti. Jejich úkolem je sladění sil a prostředků za účelem kvalitního a efektivního plnění úkolů. Mezi tyto základní organizačně taktické formy řadíme obchůzkovou službu, hlídkovou službu, dozorčí službu, procesní činnost a recepční službu (Dalecký et al., 2009).

Za nejviditelnější službu PJ lze považovat hlídkovou a obchůzkovou službu. Základní a zároveň hlavní činností je předcházení a zabránění přestupků a trestných činů, jejich odhalování a zákrok proti pachatelům. Zároveň tyto služby provádí prvotní opatření na místě činu a pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách či věcech (Vokuš, 2010).

Pořádkovou jednotku jednotlivých krajských ředitelství vykonávají členové pořádkové jednotky dle Závazného pokynu policejního prezidenta (dále jen ZPPP) nad rámec své pracovní činnosti, neboť jsou zpravidla zařazeni na obvodních odděleních PČR

a odděleních hlídkové služby PČR (dále jen OHS). Nevýhodou je spolupráce s dalšími policejními složkami pouze ad hoc při konkrétních akcích.

Vzhledem k činnosti nad rámec pracovní doby policistů, vyplývá několik negativních vlivů, které působí na funkčnost a úroveň PJ:

- zatěžování základních útvarů, kde jsou policisté zařazeni,
- univerzálnost policistů tzn., že nelze vždy zajistit stejný popř. minimálně omezený počet policistů na opatření a dochází následně k tomu, že jsou dohromady policisté jednotlivých družstev a jednotlivých postů,
- přetěžování policistů, kteří jsou na opatření využíváni i po výkonu služby (Filák, 2001).

Shrnutí

Rozdělení jednotlivých složek PČR je na místě, vzhledem k různým akcím, na které jsou využívány. Pokud se jedná o sportovní utkání popř. kulturní akce, které jsou řádně ohlášeny, postačí využití příslušných pořádkových jednotek. Od roku 2013, kdy proběhla vyhrčená situace na sídlišti Máj je Krajská pořádková jednotka svolávána na veškeré ohlášené akce. Domnívám se, že někdy je nasazení několika obrněných vozidel s čekajícími policisty na akci zbytečná.

Pokud se jedná o antikonfliktní tým a speciální pořádkovou jednotku, domnívám se, že by tyto složky měly být zřízeny ve všech krajích České republiky.

4. Pořádková jednotka

4.1 Zákonné normy

Základním dokumentem, ze kterého vychází činnost pořádkové jednotky je Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 10/2009 o zajišťování vnitřní bezpečnosti a pořádku dále jen ZPPP). Policisté pořádkových jednotek postupují dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Výcvik policistů je řízen podle metodických příruček, pokynů a nařízení, např. Metodický pokyn ředitele služby pořádkové policie Policejního prezidia č. 2/2003, kterým byl vydán Cvičební řád pořádkových jednotek. Jednotlivá Krajská ředitelství policie vydávají na každý rok nový předpis, kterým se zřizuje příslušná pořádková jednotka, vydává se její organizace, služební dopravní prostředky a plán výcviků na I. pololetí příslušného roku.

4.2 Družstva pořádkové jednotky

Zásahové a eskortní družstvo pořádkové jednotky

Zásahové družstvo je vždy připraveno a musí být akceschopné na místě na signál k zásahu. Při plnění služebních úkolů je velmi často potřebné nějakou určitou osobu nebo skupinu osob přepravit z jednoho místa na jiné. Takovou přepravu osob nazýváme eskortou. Eskorty neboli doprovody mohou být osob předváděných, zajištěných, zadržených nebo zatčených a provádí je eskortní družstvo. Do eskortního družstva je zařazena alespoň jedna žena. Policisté zařazení do eskortního družstva se po převzetí osoby přesvědčují bezpečnostní prohlídkou, zda u sebe nemá osoba zbraň a příp. ji odebírají. Policisté také odebírají věci pro dokumentaci protiprávního jednání. Eskortované osoby umísťují do eskortních vozidel, případně do určeného prostoru či objektu. Po ukončení eskorty se osoby s doklady a odebranými předměty předají určenému útvaru policie k dalšímu opatření (Stejskal).

Operativní družstvo pořádkové jednotky

Jedná se o specifické družstvo, ve kterém jsou jeho členové určeni k vyhledávání a označování pachatelů protiprávního jednání a k získávání operativních informací v místě následného nasazení. Dále jsou v kontaktu s dokumentaristou a velitelem zákroku. V případě potřeby mohou sami zadržet nebo zajistit pachatele protiprávního jednání (Stejskal).

Technické družstvo pořádkové jednotky

Technické družstvo pořádkové jednotky tvoří zejména:

- a) hasiči
- b) zdravotníci
- c) dokumentaristé
- d) řidiči
- e) obsluha donucovacích a technických prostředků (vodní stříkač, obrněný transportér, motorová pila, zátarasy a jiné)
- f) logistické zabezpečení (zajištění náhradního materiálu a techniky, stravy, oprava poškozených dílů, vybavení) (Stejskal).

4.3 Úkoly pořádkové jednotky

Základní úkoly policistů zařazených do PJ vycházejí ze zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Jsou zařazeny mezi ně zejména:

a) Ochrana bezpečnosti a osob

Ochrana bezpečnosti osob a majetku spočívá v ochraně nejen před trestnou činností, ale i nebezpečím vzniklým nezávisle na vůli člověka. Policisté chrání

bezpečnost osoby nezávisle na tom, zda má osoba jinou státní příslušnost, národnost, vyznání, barvu pleti nebo majetkové poměry. Chrání ji především před určitým nebezpečím, ať už majetkového charakteru nebo fyzického kontaktu. Škody také mohou být jiného charakteru, jako např. narušení celkového klimatu společnosti, náboženských nebo národnostních poměrů apod.

b) Spolupůsobení při zajišťování pořádku a bezpečnosti

Spolupůsobí při zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti a provádí bezprostřední opatření k jeho obnově. PČR zde pouze spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku, protože za ochranu veřejného pořádku jsou ze zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, odpovědny obce. PČR však musí zajišťovat veřejný pořádek i tehdy, když obce svůj úkol z jakéhokoli důvodu nesplní a hrozí nebezpečí z prodlení.

c) Plnění úkolů v rámci Integrovaného záchranného systému

PČR se podílí na plnění úkolů v rámci integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) při přípravě a provádění záchranných a likvidačních prací v případech mimořádných událostí, přírodních katastrof, průmyslových havárií apod. a zároveň se podílí na výkonu služby v případech opatření vyžadujících nasazení většího počtu sil a prostředků policie (např. sportovní či kulturní akce, pátrání po osobách a věcech).

d) Vyhlášení pátrání

Pokud PČR vyhlásí pátrání po celostátně hledaných osobách (např. osoby podezřelé nebo obviněné ze spáchání přečinu nebo zločinu, uprchlý chovanec diagnostického ústavu, uprchlý vězeň, uprchlý chovanec zvláštního nebo léčebného zařízení), poskytuje součinnost. Při organizaci pátrání po osobách a věcech se velmi často využívá i sdělovacích prostředků (televize, rozhlas, tisk).

e) Spolupůsobení při zákrocích

Služba PJ zároveň spolupůsobí při zákrocích zásahové jednotky Krajského ředitelství policie, Útvaru rychlého nasazení a dalších služeb PČR. Zajištění okolí místa

zásahu a spolupráce při zákroku proti teroristům, únoscům osob a dopravním prostředkům a nebezpečným pachatelům zvláště závažných úmyslných zločinů.

f) Zajištění ozbrojených doprovodů

PJ zajišťuje ozbrojené doprovody (např. cenin, jaderného materiálu). Ve spolupráci s Českou národní bankou zajišťuje ozbrojené doprovody při převozu cenin, peněz a předmětů nevyčísitelné nebo historické hodnoty (jako jsou například korunovační předměty apod.). Dále zajišťuje převoz jaderného materiálu nebo jaderného odpadu, zejména tedy zabezpečení trasy přepravy, ať už se jedná o jednotlivé železniční přejezdy popřípadě koridory.

g) Plnění dalších úkolů

Mezi další úkoly, které PJ plní patří: posílení výkonu služby na stanoveném území; vedení boje proti terorismu; odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele; zajišťuje ochranu státních hranic ve vymezeném rozsahu; zajišťuje ochranu ústavních činitelů ČR a bezpečnost chráněných osob; zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů; dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení; odhaluje přestupky; zajišťuje pohotovostní ochranu jaderných zařízení (Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

4.4 Výběr policistů pořádkové jednotky

Služební místo vyjadřuje organizační a právní postavení příslušníka v bezpečnostním sboru. Je charakterizováno zejména systemizovanou služební hodností, stupněm vzdělání, oborem nebo zaměřením vzdělání, odborným požadavkem, základním tarifem, náplní služební činnosti, rozsahem oprávnění a povinností příslušníka (Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru).

Z tohoto důvodu je důležitá pro výkon služby v PJ především:

- a) zdravotní způsobilost, kterou posuzuje zdravotnické zařízení preventivní péče při lékařských prohlídkách,

- b) osobní způsobilost, kterou posuzuje psycholog psychologického pracoviště bezpečnostního sboru. Za osobně způsobilého se považuje příslušník, u něhož byly zjištěny osobnostní charakteristiky, které jsou předpokladem pro výkon služby,
- c) fyzická způsobilost, která se posuzuje požadavky na tělesnou zdatnost stanoveným ředitelem bezpečnostního sboru pro výkon služby na služebním místě (Macek, 2003).

4.5 Motivace k výkonu pořádkové jednotky

Nakonečný (1992) charakterizuje motivaci jako vnitřní proces utváření cílů jednání a v případě jeho realizace také jeho energetizace a udržování.

Čírtková (2000) charakterizuje motivaci jako psychologický pojem označující hybné síly chování. Rozbor motivace, objasňuje proč se jedinec zachoval tak, jak se zachoval a především pak jaké vnitřní pohnutky mohou vysvětlit jeho konání.

Obsah pracovní činnosti klade vysoké nároky na fyzické a psychické vypětí policistů. Neustále rostoucí požadavky na intenzitu a pracovní nasazení, jejich prohlubující všestrannou zatíženost, kdy hledání motivace se stává o těžší.

Spokojenost s obsahem a podmínkami výkonu práce či služby výrazně ovlivňuje pracovní nasazení policistů, posiluje jejich rozhodnutí dlouhodobě setrvat ve služebním poměru i ochotu ukázněně se podřizovat všem služebním požadavkům, které jsou na ně kladeny.

Při hraniční zátěži se vyrovnává s požadavky náročné situace jen s mimořádným vypětím sil. V psychice podobné situace zanechávají výrazné stopy, zejména v emocionální oblasti a v integraci psychiky. Extrémní zátěž vzniká v situacích, kdy požadavky krizové situace převyšují možnosti člověka na základě kterých se není schopen s nimi vyrovnat a podléhá pak tlaku situace. Vlivem situace může dojít ke ztrátě důvěry ve vlastní síly, k oslabení volního úsilí a ke vzniku úzkosti, impulzivních reakcí, rezignace a popřípadě i apatie. Zachování optimální míry je naopak předpokladem úspěšného řešení zátěže, odolnosti vůči nepříznivým tlakům a uplatnění účinné kapacity

mozku (Kovařík, 2010).

Motivace příslušníků PJ k výkonu služby nad rámec své pracovní činnosti je určitá finanční odměna ve formě osobního příplatku. Zároveň jsou příslušníci motivováni zlepšením fyzické kondice pravidelnými výcviky a týdenním soustředěním v průběhu roku. Zajímavostí při výkonu je různorodost jednotlivých akcí na které jsou bezpečnostním opatřením svoláni a akce pod jednotným velením.

4.6 Výcvik a příprava členů pořádkové jednotky

Na základě příslušného interního aktu řízení PČR je prováděn výcvik policistů PJ. Plán výcviků probíhá pravidelně v opakujícím se půlročním cyklu, který má za cíl udržet připravenost a akceschopnost jednotky na vysoké úrovni. Smyslem pravidelných cyklů je zautomatizovat návyky a dovednosti policistů v základních taktických postupech (Černý, 2003).

Organizace výcviků družstev na jednotlivých územních odborech je koordinována ve spolupráci s instruktory služební přípravy. Instruktoři organizují termíny služební přípravy tak, aby v každém měsíci byl vyčleněn jeden výcvikový termín výhradně pro policisty KPJ. V tomto termínu policisté KPJ provádí střeleckou přípravu a výcvik dle jednotlivých témat dle potřeb KPJ. Na územních odborech, kde nejsou instruktoři služební přípravy zařazeni v KPJ, je výcvik témat pro potřeby KPJ zajišťován veliteli družstev KPJ ve spolupráci s instruktory služební přípravy příslušného územního odboru. Tento způsob výcviků na jednotlivých územních odborech se jeví jako vhodná forma vzhledem k finanční náročnosti a využitelnosti členů jednotky pro jednotlivé územní odbory (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice).

Plán výcviků policistů je vydáván příslušným rozkazem, který je v půlročních cyklech a obsahuje počty okresních a krajských výcviků, termíny a místo výcviků a organizační zabezpečení výcviků.

a) Pořadová příprava

Základem pořadové přípravy policistů je pohyb jednotlivých družstev, nástupy policistů, jejich vystupování a chování. Jednotlivé skupiny vystupují vždy jako celek, je proto nutné, aby vystupování a secvícení jednotlivých pokynů bylo smysluplné, budilo přirozený respekt a autoritu.

Mezi základní povely PJ patří:

NÁSTUP – velen velitelem skupiny, kdy se za velitele skupiny do zástupu řadí zástupce velitele a instruktor skupiny. Na úroveň velitele skupiny se po pravé straně postaví velitel prvního družstva a za ním do zástupu policisté družstva a dále se vprávo řadí v zástupech další družstva,

JEDNOTKO, POZOR – veleno velitelem PJ, vždy při nástupu jednotky, kdy jednotlivé skupiny jsou seřazeny v nástupových tvarech,

POHOV – rozkročení s rukami za zády,

KROKEM VPŘED – veleno velitelem družstva, povel slouží k přesunu celého družstva,

POKLUSEM – povel k rychlému přesunu (Firts et al., 1996).

b) Taktická příprava

V taktice a taktické přípravě obecně ve vztahu k různým způsobům napadení jsou řešeny především tyto úkoly:

- Osvojit si způsob řešení sebeobránného či útočného zásahu
- Rozvoj schopnosti optimálního řešení a jeho přizpůsobení na úrovni:
 - a) jednoduchého vyhodnocení bojové situace,
 - b) rychlého rozhodnutí,
 - c) samostatného tvůrčího přístupu při řešení bojové situace (Náchodský, 1992).

4.7 Postup Policie České republiky při demonstracích

Extremismus, demonstrace a divácké násilí jsou velkým bezpečnostním rizikem, jak bylo již výše popsáno. Pro tyto formy bezpečnostních opatření jsou ze strany PČR prováděna specifická bezpečnostní opatření, která mají zajistit klidný a zákonný průběh akce a předejít protiprávnímu jednání a možným násilnostem (Hrazdára et al., 1996).

Ještě před samotným započítím akce je nutné věnovat pozornost získání největšího počtu možných dostupných informací, vyhodnotit je a dle poznatků naplánovat způsob provedení opatření, nasazení počtu a strukturu policejních sil. Je třeba ještě před vypuknutím akce navázat kontakt s obecním úřadem, v jehož působnosti se bude dané opatření odehrávat (Želásko, 2009).

Spolupráce policie a úřadu probíhá na základě tzv. koordinační dohody, která se uzavírá mezi PČR a orgány státní správy, nebo samosprávy v souladu se zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Před vypuknutím bezpečnostního opatření je třeba zakomponovat celkové počty policistů a strukturu sil do plánu bezpečnostního opatření. Vzhledem k různým specifickým vlastnostem jednotlivých útvarů je třeba jejich maximální možné a efektivní využití. Policisté služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV) mají za úkol zpracovávání a získávání informací, jejich vyhodnocování a analýzu. Je možno použít i další subjekty PČR jako např. službu cizinecké policie, dopravní policie, krajské pořádkové jednotky, antikonfliktní týmy a v neposlední řadě policisty SPJ na kterých spočívají nejdůležitější úkoly a podstupují největší riziko v rámci složek přímo na místě (Vařeka, 2009).

Na místě je důležitá i spolupráce s mimoresortními složkami, jako je záchranná služba, hasiči, městská policie, dopravní podniky a odbory obecních, či krajských úřadů. Navazuje se i kontakt se svolavatelem a jedná se s ním o organizačních opatřeních, aby akce proběhla pokojně.

V rámci bezpečnostního opatření je třeba průběžně vyhodnocovat situaci, shromažďovat informace a monitorovat otevřené zdroje:

- přemísťovat síly a prostředky potřebné pro pokojný průběh shromáždění, popřípadě k zákroku;
- provádět kontroly osob;

- nutnost dopravních opatření v místě a okolí akce, předem upravit dopravní omezení;
- v případě narušení veřejného pořádku určit místo pro provedení zákroku a provést zákrok, následně mít místo a prostředky, kde se budou shromažďovat osoby omezené na osobní svobodě a budou s nimi prováděny úkony;
- stanovení alternativních postupů při nastalých nepředpokládaných situacích;
- možnost rozpuštění shromáždění, stanovení náhradních tras pochodu, či rozchodových tras;
- neustálé a průběžné vyhodnocování bezpečnostního opatření (Metodický pokyn ředitele služby pořádkové policie Policejního prezidia, 2003).

V rámci bezpečnostního opatření je řídicím orgánem řídicí štáb, který řídí celé opatření, vydává rozkazy a spolupracuje s velitelem opatření. Velitel opatření v rámci opatření vyhodnocuje informace, volí vhodnou taktiku pro zákrok, volí vhodné místo, čas a způsob zákroku a nasazení antikonfliktního týmu. Přímou v centru opatření jsou také řídicí osoby, které na místě sledují průběh opatření a reagují na vzniklé situace. Jedná se většinou o velitele jednotlivých přítomných útvarů (Hrazdára et al., 1996).

Činnost PČR nekončí ani po skončení bezpečnostního opatření, kdy se zpracovávají a vyhodnocují použité oprávnění v rámci PČR, pořízené dokumentace, průběh opatření, protiprávní jednání, počty osob omezených na osobní svobodě, doba trvání a počty sil. Po skončení opatření dále probíhá vyhodnocování záběrů, kvalifikace protiprávních skutků, ustanovování osob, důkazních materiálů, poskytování si informací a poznatků mezi útvary.

4.8 Využitelnost krajské pořádkové jednotky Jihočeského kraje 2010 – I. pol. 2016

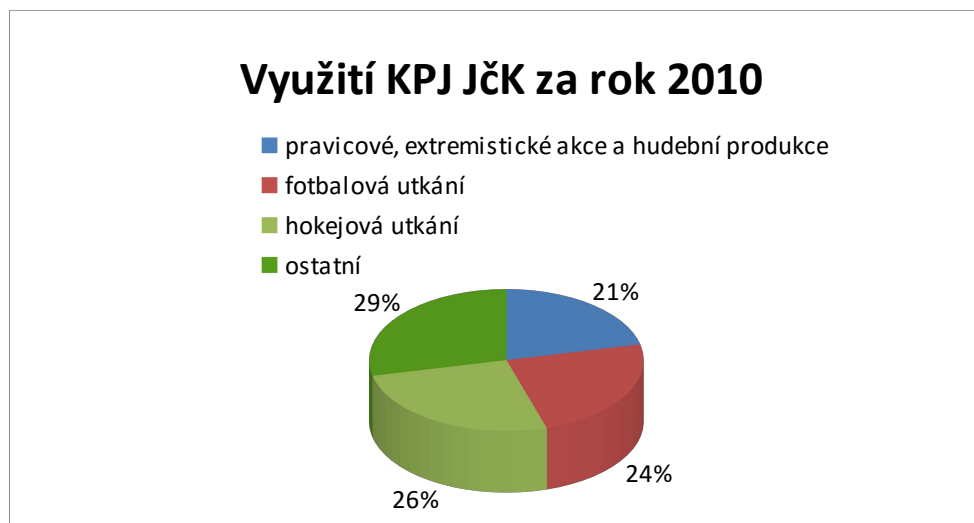
V roce **2010** bylo vyhlášeno ve 22 případech bezpečnostní opatření, při nichž bylo nasazeno celkem 1066 policistů krajské pořádkové jednotky (dále jen KPJ). Z tohoto počtu bylo 5 bezpečnostních opatření vyhlášováno v souvislosti s konáním pravicových a extrémistických akcí a 17 v rámci rizikových fotbalových utkání.

Shromáždění zaznamenaná v souvislosti s extrémistickou a rasovou tematikou se konala v rámci protestu Národní strany v Letech u Písku, dále v Milevsku a Prachaticích,

předvolební mítinky DSSS v Písku a Táboře. Policisté KPJ se účastnili opatření pořádaného v souvislosti s pochodem pravicových extremistů Krajským ředitelstvím policie Plzeňského kraje v Plzni.

Nárůst bezpečnostních opatření souvisí s přesunem aktivity příznivců pravicových i levicových extrémistických skupin směrem ke konání sportovních utkání. Zde PČR i přes snížení počtu nasazených policistů do opatření zaznamenala zvýšený počet realizovaných protiprávních jednání osob (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2010).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

Oproti roku 2010 byl zaznamenán v roce **2011** takřka totožný počet bezpečnostních opatření. Celkem bylo vyhlášeno 19 bezpečnostních opatření, při nichž bylo nasazeno 1076 policistů KPJ. V souvislosti s konáním pravicových či extrémistických akcí nebo hudebních produkcí bylo vyhlášeno 9 bezpečnostních opatření a 7 v rámci rizikových fotbalových utkání a 3 hokejových zápasů I. ligy.

Shromáždění zaznamenaná v souvislosti s extremistickou a rasovou tematikou se konala v rámci zasedání členů DSSS v Písku a Táboře. Policejní opatření bylo na podzim

realizováno i ve Vimperku na mítinku DSSS. Ve Vodňanech se konalo protestní shromáždění občanů vyjadřující svůj nesouhlas s městskou vyhláškou omezující distribuci alkoholu v nočních hodinách. V rámci této akce bylo na místě zadokumentováno celkem 27 přestupkových jednání přítomných osob (Zpráva o činnosti pořádkové jednoty Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2011).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

V porovnání s rokem 2011 nastal v roce **2012** mírný nárůst počtu využívání policistů pořádkové jednotky z 21 na 25. Tento nárůst lze přičíst zejména rozšířením spolupráce s dalšími subjekty, jako jsou Služba kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV), Oddělení cizinecké policie (OCP) a Vězeňské služby ČR (VSČR). Počty bezpečnostních opatření v souvislosti s akcemi extrémní pravice a sportovních utkání se mění minimálně. V roce 2012 se konaly předvolební mítinky DSSS v Českých Budějovicích, Vimperku a Strakonících (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2012).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

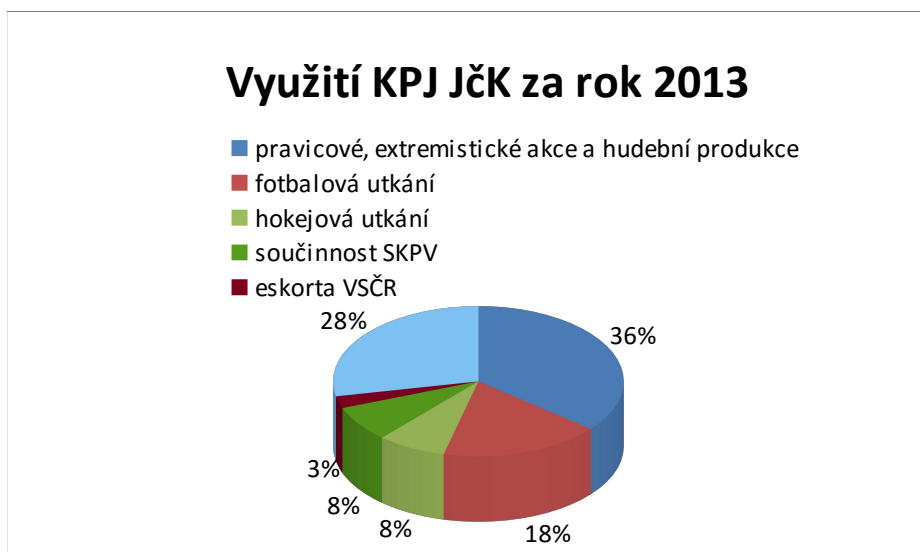
Zásadním rokem pro činnost KPJ byl rok **2013**, kdy došlo k razantnímu nárůstu na celkem 39 bezpečnostních opatření, při nichž bylo nasazeno celkem 2213 policistů KPJ. Z tohoto počtu bylo 14 bezpečnostních opatření vyhlášeno s konáním extremistických akcí nebo hudebních produkcí, 7 v rámci rizikových fotbalových utkání, 3 opatření v rámci hokejových zápasů I. a II. Ligy, ve 3 případech byla poskytnuta součinnost SKPV při pátrání či jiných činnostech, v 1 případě byla poskytnuta součinnost při eskortě VSČR a v 11 případech byli policisté KPJ využiti k bezpečnostním opatření v rámci jednotlivých územních odborů.

Shromáždění zaznamenaná v souvislosti s extremistickou a rasovou tematikou se konala v Českých Budějovicích a byla směřována zejména na sídliště Máj, kde žije početná komunita Romů. S ohledem na rozsah a masovost těchto shromáždění bylo nutné ke zvládnutí bezpečnostní situace využít součinnost pořádkových jednotek z jiných Krajských ředitelství (dále jen KŘ) PČR. Opatření se tedy zúčastnili i policisté SPJ KŘ hlavního města Prahy, SPJ KŘ Jihomoravského kraje, SPJ KŘ Ústeckého kraje, PJ KŘ Středočeského kraje a PJ KŘ Plzeňského kraje.

K zákrokům policistů PJ z důvodu narušení veřejného pořádku a neuposlechnutí výzev policistů došlo zejména v souvislosti s protiromskými shromážděními, kde bylo omezeno na svobodě celkem 248 osob.

V průběhu roku 2013 se konaly koncerty pravicově zaměřených kapel v obcích Mutěnice u Strakonice, Strážkovice u Českých Budějovic a v Českých Budějovicích. V rámci těchto koncertů však nedošlo k narušení veřejného pořádku a tudíž ani k zákroku PJ (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2013).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

V roce **2014** bylo vyhlášeno ve 43 případech bezpečnostní opatření. V souvislosti s konáním rizikových fotbalových utkání bylo vyhlášováno 14 bezpečnostních opatření. Zde by bylo možno jako významné z hlediska bezpečnostního rizika uvést zejména zápasy proti SK Hradec Králové, SK Slavia Praha, Fc Baník Ostrava.

V souvislosti s hokejovými utkáními byla opatření s účastí pořádkové jednotky krajského ředitelství vyhlášena celkem v 7 případech, kdy se týkala zejména zápasů I. ligy mezi HC Motor České Budějovice.

Shromáždění zaznamenaná v souvislosti s extremistickou a rasovou tematikou se konala ve 2 případech, a to v rámci blokády proromských aktivistů v Letech u Písku, dále proběhlo shromáždění DSSS ve Větrní v okrese Český Krumlov. V souvislosti s těmito shromážděními nedošlo k narušení veřejného pořádku.

Nasazení pořádkové jednotky v souvislosti s koncerty hudebních skupin navštěvovanými příznivci pravicově extrémistických hnutí bylo nařízeno ve 2 případech, kdy k narušení veřejného pořádku a bezpečnosti nedošlo.

V porovnání s rokem 2013 je možno vyzorovat citelný nárůst počtu nasazení pořádkové jednotky zejména v souvislosti s pořádáním sportovních utkání ve fotbale a hokeji, kde se oproti minulosti vytvořilo tzv. "tvrdé jádro fans", které pravidelně navštěvuje zápasy SK Dynamo ČB a HC Motor ČB a zde se snaží provokovat konflikty s fanoušky hostujících mužstev.

Naproti tomu nedošlo k opakování situace z léta roku 2013, kdy byla na území Českých Budějovic organizována řada protiromských demonstrací s účastí osob z okruhu extrémní pravice.

Pokud jedná o dříve rizikové koncerty pravicových hudebních skupin, stav se stabilizoval na poměrně nízkém počtu těchto akcí (2-3 v roce), kdy se zajištěním veřejného pořádku a bezpečnosti nebývají problémy (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2014).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

V roce **2015** došlo ve 33 případech k nasazení KPJ, při nichž bylo v celkovém součtu nasazeno 1434 policistů. Bezpečnostní opatření byla v průběhu roku vyhlášována v souvislosti s konáním rizikových fotbalových a hokejových utkání, dále při konání shromáždění v souvislosti s extremistickou a rasovou tematikou /demonstrace „Islám v ČR nechceme“, proromšší aktivisté – Lety u Písku, DSSS – Větrní/ a v neposlední řadě byla vyhlášována bezpečnostní opatření i při konání hudebních produkcí /např. pravicový koncert v klubu Gerbera v Českých Budějovicích, koncert skupiny Ortel, technoparty v obci Ounuz, okr. Tábor/. Ve dvou případech byl proveden doprovod hokejových fanoušků HC Motor České Budějovice zvláštním vlakem k utkání I. hokejové ligy do Jihlavy. Policisté KPJ se významnou měrou podíleli na plnění úkolů v souvislosti s uprchlickou krizí, kdy prováděli výkon služby v Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé – Jezové (Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2015).

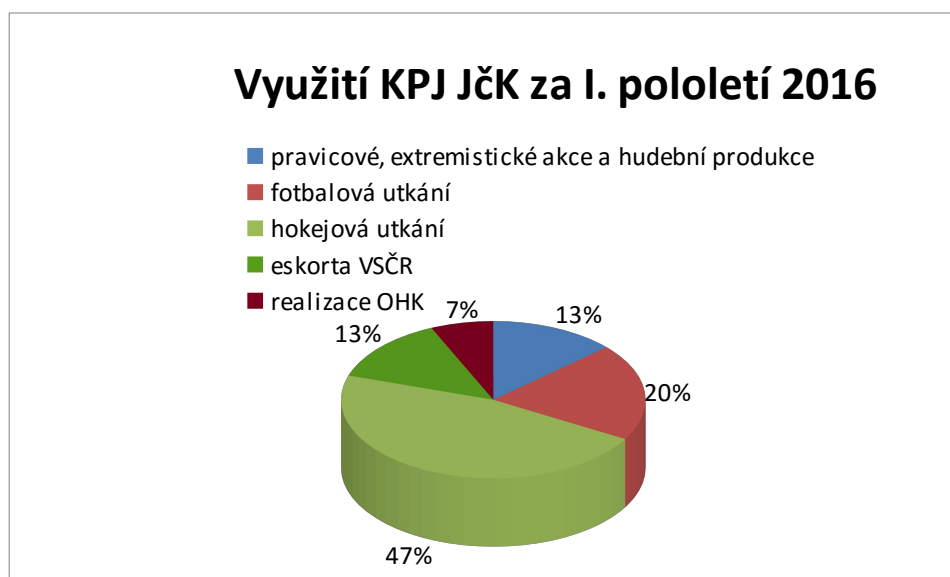
Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

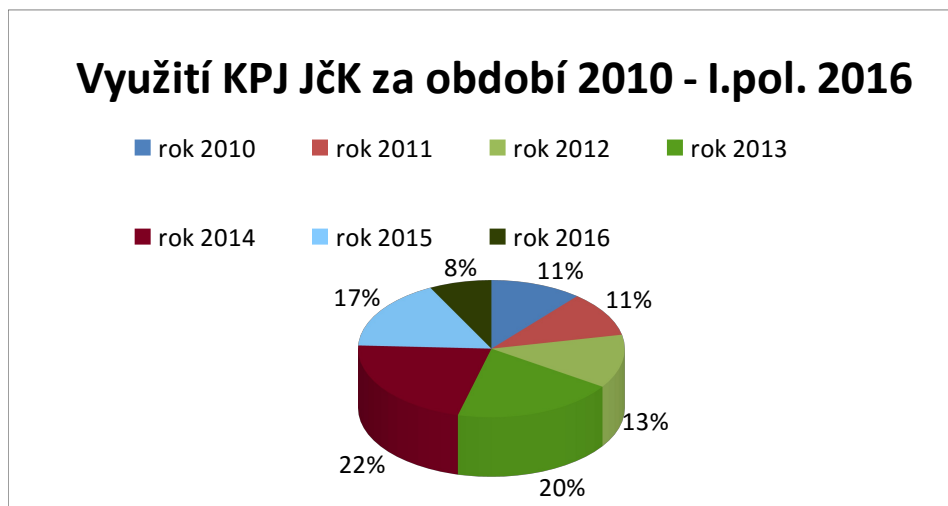
V rámci I. pololetí roku **2016** bylo realizováno celkem 15 bezpečnostních opatření. Z tohoto počtu byly 2 shromáždění v Táboře a v Českých Velenicích, která se týkala demonstrací proti imigraci a vystoupení České republiky z Evropské Unie. Opatření v Českých Velenicích bylo v rámci blokády českých hranic, kdy akci pořádalo hnutí Úsvit. Dále bylo realizováno 7 opatření v rámci hokejových zápasů, 3 opatření v rámci rizikových fotbalových utkání, 2 eskorty v součinnosti VSČR a 1 realizace v rámci Oddělení hospodářské kriminality – eskorty a střežení zadržených osob. K realizaci bezpečnostních opatření bylo celkem nasazeno 441 policistů PJ KŘ (Přehled o nasazení pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice v roce 2016).

Pro přehlednost využití KPJ JČK jsou data zobrazena v následujícím grafu:

Zdroj: Policie ČR

Bezpečnostní opatření reagují na aktuální dění v rámci Jihočeského kraje i České republiky. Z níže uvedeného grafu je zřejmé, že využití KPJ JČK má vzrůstající tendence. Nutno dodat, že bezpečnostní opatření jsou spíše využívána na fotbalová a hokejová utkání. Demonstrace se vždy odrážejí dle politické situace ve státě. Z grafu je zcela zřejmé, že zásadní nárůst v počtu nařízených bezpečnostních zařízení zaznamenala KPJ Jčk v roce 2013 a 2014.

Zdroj: Policie ČR

Shrnutí

Funkčnost pořádkové jednotky je potvrzena tím, že je zachován veřejný pořádek. Jak výše zmíněna kapitola dokládá, příslušníkem pořádkové jednotky není automaticky každý policista. Člen pořádkové jednotky musí absolvovat prvotní vstupní testy, mít řádnou motivaci pro výkon práce nad rámec svých služeb a dodržovat přípravu, která je součástí výcviku. Zvyšování fyzické kondice a nácvik taktiky je základem, který se pravidelně opakuje u všech příslušníků Krajských pořádkových jednotek. Samotné využití pořádkových jednotek má široké spektrum. Výhodou tedy je, že pokaždé se člen pořádkové jednotky ocitne v nové situaci a není to rutina, kterou zažívá například na obvodním oddělení. Přehled o využitelnosti Krajské pořádkové jednotky Jihočeského kraje dokládá, že zájem o zachování veřejného pořádku narůstá.

5. Donucovací prostředky

V souvislosti s prováděním zákroků jsou policisté oprávněni používat donucovací prostředky a zbraň. Výchozí zásadou je, že policista smí použít pouze toho prostředku, zbraně či střeliva, k jejichž používání byl vycvičen, což má chránit nejen osoby, vůči nimž jsou používány, ale i samotného policistu. Výčet jednotlivých druhů donucovacích prostředků v § 52 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je tradičně stanoven taxativně a policista nesmí použít jiné prostředky.

Donucovací prostředky jsou použity pouze za předpokladu daným zákonem, kdy se jedná převážně o technické a věcné prostředky. Použití donucovacích prostředků má formu přímého donucení. Převážně fyzická osoba - narušitel je používá ke splnění právních povinností, respektive se jimi brání v pokračování protiprávního jednání. Typickým znakem přímého donucení je použití fyzického násilí (Černý, 2003).

Použití donucovacích prostředků se uplatní především v případě, že osoba klade odpor, přitom ve většině případů půjde o odpor aktivní. Aktivní odpor je takový, kterým je násilím bráněno policistovi v provedení zákroku. V případě pasivního odporu osoba nepoužívá vůči policistovi násilí, ale pouze odmítá splnit jeho oprávněný pokyn, požadavek nebo výzvu, přičemž svým jednáním ohrožuje bezpečnost osob, majetku nebo veřejný pořádek (Škoda et. al, 2013).

5.1 Obecné podmínky použití donucovacího prostředku

Použití donucovacího prostředků je na základě příslušného zákonného důvodu, aniž by bylo stanoveno, proti komu popřípadě čemu je prostředku užito. Záleží na samotném policistovi, aby vyhodnotil, zda jsou podmínky uvedené v § 53 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky k použití donucovacích prostředků dány a může-li tedy některý z nich použít. Tyto podmínky jsou v konkrétním případě splněny např. tehdy, pokud bude třeba zajistit bezpečnost policisty či jiné osoby, respektive majetku anebo ochranu veřejného pořádku před útokem, jestliže tento útok bezprostředně hrozí, trvá nebo podle všech známek bude pokračovat.

V ustanovení § 52 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je vymezen

okruh donucovacích prostředků, které může policista použít, ale nikoli jejich posloupnost. Jaké donucovací prostředky budou v daný okamžik použity rozhoduje sám policista s ohledem na charakter a okolnosti konkrétní situace, sledovaný účel, povahu hrozícího nebezpečí, chráněný vztah nebo zájem, povahu odporu a případně další skutečnosti a informace, které má k dispozici. Není tedy povinen jednat podle intenzity prostředku. Policista má postupovat takovým způsobem, aby byl zásah efektivní, v nejkratší době a s minimální újmou dosaženo cíle.

Hlavní zásadou pro použití donucovacího prostředku je uplatnění donucovacího prostředku, který je přiměřený k překonání odporu toho, kdo se dopouští protiprávního jednání. Zákon nevyklučuje možnost, že by policista způsobil osobě, vůči níž používá donucovacího prostředku, i větší újmu, než je ta, která odpovídá povaze a nebezpečnosti jejího protiprávního jednání. Charakter situací, za nichž dochází k použití donucovacích prostředků, bývá mnohdy objektivně takový, že i přes úsilí policisty o adekvátnost zásahu nemusí být jím způsobená újma plně přiměřená povaze a nebezpečnosti protiprávního jednání (Škoda et al., 2013).

5.2 Použití zbraně

Použití zbraně je nejdůraznějším a současně zpravidla i nejzávažnějším zásahem do integrity lidí v rámci oprávnění policistů, k němuž může dojít v souvislosti s prováděním zákroků, a to s ohledem na následky. Jedná se o nejvýznamnější oprávnění policisty, které zákon chápe jako krajní možnost při výkonu jeho pravomoci. Použitím zbraně se rozumí její použití takovým způsobem, k jakému je vyrobena (Hrazdíra, 1996).

Zákon nerozlišuje mezi použitím zbraně služební nebo soukromé. Použití zbraně služební i soukromé v rámci zákroku podléhá zákonu č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. Střelná zbraň soukromá obecně podléhá režimu zákona č. 119/2002 Sb. O střelných zbraních a střelivu.

V případech, které jsou uvedeny v odst. 1 písm. a) až f), je policista oprávněn použít zbraň pouze za předpokladu, kdy je zřejmé, že nepostačí použití některého z donucovacích prostředků stanovených v ustanovení § 52 zákona č. 273/2008 Sb., o

Policii České republiky. Z dikce zákona ovšem nelze dovozovat, že by policista musel nejprve použít donucovacích prostředků, a teprve pokud by se ukázalo, že jsou neúčinné, by bylo možné použít zbraň. Vyhodnotí-li situaci tak, že by použitím donucovacích prostředků nebylo dosaženo sledovaného cíle, může zbraň použít ihned.

Povinností policisty je v uvedených případech vyzvat nejprve osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že jinak bude použito zbraně, tedy že např. u střelné zbraně dojde k mířené střelbě proti osobě nebo věci. Tuto povinnost musí policista splnit bezprostředně před jejím užitím, zbraň pak může podle situace použít případně ihned po této výzvě (Černý, 2003).

5.3 Povinnosti policisty po použití donucovacího prostředku nebo zbraně

Policista je povinen poskytnout pomoc každému, bez ohledu na rozsah či vážnost zranění, pokud zjistí, že k němu došlo použitím donucovacích prostředků. Skutečnost, že osoba je zraněna, zjišťuje policista z objektivních známek, případně také dotazem, zda došlo ke zranění. Lékařské ošetření je povinen policista zajistit pouze tam, kde půjde o takové zranění, které je vyžaduje. Uvedené opatření nemusí učinit policista bezprostředně po použití donucovacího prostředku, ale teprve v okamžiku, kdy to dovolí okolnosti (Fejtek, 2015).

Postup policisty při provádění neodkladných úkonů nebo jiných opatření nezbytných pro objasnění oprávněnosti použití zbraně plyne z interních předpisů Policejního prezidia. Poskytnutí první pomoci, respektive zajištění lékařského ošetření má přednost před podáním hlášení nadřízenému policisty. Vzhledem k tomu, že zákon nestanoví, jakou povahu má mít zranění, které je nutno ohlásit, je zapotřebí vyrozumění učinit u každého případu zranění (First et al., 1996)

5.4 Zvláštní omezení

Z § 58 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky plyne, že policista smí při služebním zákroku proti osobám uvedeným v tomto znění, použít pouze ty donucovací prostředky, které ve výše uvedeném paragrafu nejsou uvedeny. Zcela je však vyloučeno použití zbraně. Za těhotnou ženu se pro účely zákona bude považovat žena,

na které je gravidita zjevná. Základním kritériem pro určení, zda se jedná o osobu vysokého věku nebo o osobu mladší 15 let, bude zejména její fyzický vzhled a stav. Zvláštní omezení při služebních zákrocích však neplatí absolutně. Zákon z něho připouští výjimky za podmínky, že útok těchto osob bezprostředně ohrožuje život a zdraví policisty nebo jiných osob anebo hrozí větší škoda na majetku a nebezpečí nelze v tu chvíli odvrátit jinak. Pokud se jedná o vyjmenované donucovací prostředky, které jsou použity proti skupině osob, zvláštní omezení zde neplatí.

Shrnutí

Použití donucovacích prostředků a zbraně patří mezi oprávnění, která vzhledem ke své povaze a možným následkům znamenají vůbec nejrazantnější zásah veřejné moci do práv lidí. Z tohoto důvodu má uplatňování mocenských oprávnění výrazně subsidiární charakter a může k němu docházet tehdy, pokud k dosažení sledovaného účelu nepostačuje uplatnění jiného, méně razantnějšího prostředku efektivního donucování. Zda je řádný důvod k použití zbraně či postačuje použití donucovacího prostředku, které závisí na rozhodnutí zakročujícího policisty.

6. Závěr

Bakalářská práce prezentuje činnost Policie České republiky při demonstracích zejména pak pořádkovou jednotku. V teoretické části je vymezen pojem demonstrace společně s vytyčením příčin a jednotlivých druhů demonstrace. Rozdělení extremismu a jeho stručných charakteristik. Zároveň je v následujících kapitolách představena Policie České republiky včetně jejích úkolů, povinností a oprávnění vztahujících se na výkon policisty České republiky. Dále se práce zaměřuje již na samotné složky Policie České republiky, které v součinnosti zasahují při demonstracích. Mezi složky Policie České republiky v této souvislosti patří antikonfliktní týmy, speciální pořádková jednotka a pořádková jednotka. Jelikož pořádková jednotka je zastoupena ve všech krajích České republiky je jí věnována větší pozornost. V práci jsou představeny jednotlivá družstva pořádkové jednotky a jejich úkoly při bezpečnostních opatřeních.

Vzhledem k tomu, že na jednotlivých Krajských ředitelství členové pořádkových jednotek vykonávají činnost nad rámec své pracovní činnosti, je v práci zmíněn výběr a motivace příslušníků pořádkových jednotek. Na základě politických situací a jednotlivých potřeb společnosti je využitelnost pořádkové jednotky stále vyšší. V práci je uvedena využitelnost Krajské pořádkové jednotky Jihočeského kraje na které je vidět, že její spolupráce na jednotlivých bezpečnostních opatření má stále vzrůstající tendenci. Z důvodu zvyšující se agresivity účastníků jednotlivých akcí a potřebě přímého kontaktu s policisty vzniká riziko použití donucovacích prostředků.

Závěrem bych rád uvedl, že příslušník specializované složky Policie České republiky vykonává nejen časově, ale i fyzicky náročnou činnost, která je svazující k široké veřejnosti. Pro zajištění okamžitého zásahu v případě potřeby je určena speciální pořádková jednotka, která v Jihočeském kraji dosud není.

7. Seznam literatury

- BROŽOVÁ, E. Zakuklenci. *Policista*. MV ČR, 2010, 16(6), 2-5. ISSN 1211-7943.
- BŘEŇ, J., JEMELKA, L. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním: s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 160s.
- BURDOVÁ, L. *Environmentální extremismus*. In *Bezpečnostní teorie a praxe*. Sborník Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2005. č. 2. 49s ISBN 80-7251187-4.
- ČERNÝ, P. *Taktická příprava: Metodika použití pout a vybraných donucovacích prostředků*. Praha: MV ČR, 2003.
- ČÍRTKOVÁ, L. – *Policejní psychologie*, 3. vyd. Praha 2000, 254s., ISBN 80-7178-475-3.
- DALECKÝ, J., FILÁK, A., CHMELA, Z., ZÁMEK, D. *Vybrané problémy služby pořádkové policie*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2009. ISBN 978-80-7251-303-1.
- DOČEKALOVÁ, P. Krajní, rajní, radikální, extrémní nebo extremistická pravice? Pokus o terminologické vymezení základních pojmů. In sborník: *Radikalismus a jeho projevy v současném světě*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2007. 336 s. ISBN 80-86879-08-9.
- DUFKOVÁ, I.; ZLÁMAL, J., 2003. *Policejní a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky* [online] Praha. (cit. 2016-20-07). Dostupné z <http://skolamv.cz/publikace/etika.doc>
- Etický kodex Policie ČR [online] (cit. 2016-22-07). Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>
- FEJTEK, D. Speciální pořádkové jednotky a jejich role v bezpečnostním systému České republiky. *Ochrana a bezpečnost*. 2015, III.(1), 59. ISSN 1805-5656.

FILÁK, A. a kol. *Teoretické a právní aspekty pořádkové činnosti policie*. Praha: PA ČR, 2001. ISBN 80-7251-074-6.

FIRST R., ŠTANTEJSKÝ M., FOJTÍK I. – *Obušek s kolmou rukojetí – Tonfa*, 1. vyd. Praha 1996, 86s., ISBN 80-85981-35-1.

HEINZ, L. 2009. AntiKonfliktní tým. (cit. 2016-13-07).
(<http://www.policista.cz/clanky/reportaz/antikonfliktni-tym-606/>).

HRAZDÍRA I. a kol – *Základy metodiky výcviku a taktiky služebních zákroků*, 1. vyd. Praha 1996, 116s., ISBN 80-85981-25-4.

CHMELÍK, J. *Symbolika extrémistických hnutí*. Praha: Armex Praha, 2000. 96s., ISBN 80-86244-14-8.

JURNÍKOVÁ J., PRŮCHA P.; SKULOVÁ S. *Správní právo: zvláštní část*. Masarykova univerzita v Brně, 2009. 400s., ISBN 978-80-210-4847-8.

KORYČANSKÝ, M. 2010a. „Low profile policing – využívání antikonfliktních týmů policie.“ *Policista*, 16, 10 (cit. 2016-13-07). (<http://www.mvcr.cz/clanek/policista-c-10-2010-rocnik-16.aspx>).

KORYČANSKÝ, M. 2010b. „Low profile policing – využívání antikonfliktních týmů policie. Seriál o historii AKT v SRN – Dolní Sasko, Bavorsko, Sasko.“ *Policista* 16, 11 (cit. 2016-13-7). (<http://www.mvcr.cz/clanek/policista-c-11-2010-rocnik-16.aspx>).

KORYČANSKÝ, M. 2008. Antikonfliktní tým Policie ČR – Správy hl. m. Prahy. Příloha časopisu *Policista* 14, 3 (cit. 2016-13-07).
(<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2008/03/prkomnekanti.pdf>).

KOVAŘÍK, Z. *Profesní motivace pracovníků Policie České republiky*. Brno: Tribun EU, 2012. 198s. ISBN: 9788026302865

MACEK, P., FILÁK A. *Pořádková činnost policie: (obecná část)*. 1. vyd. Praha: Police history, 2002. ISBN 80-864-7710-X.

MACEK, P. *Pořádková činnost policie (zvláštní část)*. Praha: Police History, 2003, ISBN 80-86477-16-9.

MACEK P., UHLÍŘ L. *Dějiny policie a četnictva I. Habsburská monarchie (1526-1918)*. Vyd. 1. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-52-4.

MACEK P., UHLÍŘ L. *Dějiny policie a četnictva IV. Československo (1945 - 1989)*. Vyd. 1. Praha: Police history, 2011, 291s. ISBN 978-80-86477-55-8.

MAREŠ, M *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal, 2003. 655s. ISBN 80-86598-45-4

MAREŠ, M., BASTL, M., SMOLÍK, J., VEJVODOVÁ, P. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Praha: Grada, 2011. 288s. ISBN 978-80-247-3797-3.

MATES, P., et al. *Nové policejní právo : Právní předpisy s komentářem podle stavu k 1.1.2009*. 1. vyd. Praha : Linde, 2009. 344s.

Metodický pokyn ředitele služby pořádkové policie Policejního prezidia č.2/2003: cvičební řád (Metodický pokyn). (2003). Praha.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2010. Mezinárodní workshop k činnosti antikonfliktních týmů. (cit. 2016-14-07). (<http://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-mezinarodni-workshop-k-cinnosti-antikonfliktnich-tymu.aspx>)

Ministerstvo vnitra České republiky. 2010b. Zpráva z výzkumu: Zmapování postojů veřejnosti v České republice k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobiím myšlenkám a jejich šířitelům s ohledem na integraci menšin a cizinců. (cit. 2016-12-07). (<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>)

Ministerstvo vnitra České republiky. 2011a. Antikonfliktní nebo konfliktní týmy? (cit.

2016-14-07). (<http://www.mvcr.cz/clanek/antikonfliktni-nebo-konfliktni-tymy.aspx>).

NAKONEČNÝ M. – *Motivace pracovního jednání*, 1. vyd. Praha 1992, 264s., ISBN 80-85603-01-2

NÁCHODSKÝ Z. – *Učebnice sebeobrany pro každého*, 1. vyd. Praha 1992, 360s., ISBN 80-85523-01-09

NÁCHODSKÝ Z., HONZÍK J. – *Umíte se bránit?*, 1. vyd. Praha 1987, 184s., ISBN 28-067-87.

NESVADBA, P. *Policejní etika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380195-3.

STEJSKAL, J. *Speciální pořádková jednotka*. Praha: Krajské ředitelství policie hl. města Prahy, rok neuveden.

ŠKODA, J., VAVERA F., ŠMERDA R. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-447-3.

VAŘEKA, K. et al. *Policejní práce : Základní příručka policisty*. 1 Brno : VPŠ MV, 2009.

VOKUŠ, J. *Policie České republiky: Police of the Czech Republic: pomáhat a chránit*. 1. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2010. ISBN 978-80-2546099-3.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2010.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2011.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2012.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2013.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2014.

Zpráva o činnosti pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice za rok 2015.

Přehled o nasazení pořádkové jednotky Krajského ředitelství PČR České Budějovice v roce 2016.

ŽELÁSKO, P. Policejní strategie při manifestacích na veřejnosti: (ze švýcarských a německých zkušeností). In: *Kriminalistická Sborník č. 2: Ročník LIII*. Praha: Tiskárny MV Praha, 2009.

Použité zákony:

Ústava České republiky

Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, v platném znění.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, v platném znění.

Zákon č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu, v platném znění.

Zákon č. 84/1990 Sb. o právu shromažďovacím, v platném znění.

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru, v platném znění.

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, v platném znění.

8. Seznam zkratek

AKT Antikonfliktní tým

DSSS Dělnická strana sociální spravedlnosti

IZS Integrovaný záchranný systém

KPJ Krajská pořádková jednotka

KŘ Krajské ředitelství

OCP Oddělení cizinecké policie

OHS Oddělení hlídkové služby

PČR Policie České republiky

PJ Pořádková jednotka

SPJ Speciální pořádková jednotka

SKPV Služba kriminální policie a vyšetřování

ZPPP Závazný pokyn policejního prezidenta